

van den Ban Hans, 'De bewakers van het water – een opdracht van de Rijksbouwmeester van de Amsterdamse waterpolitie'. Mister Motley, magazine over Beeldende Kunst, jg.6, nr.30, December 2011, p.68-71.

DE BEWAKERS VAN HET WATER

HANS VAN DEN BAN

In 1996 verhuisde het gezin Van Caeckenbergh naar Sint Kornelis Horebeke, een piepklein dorpje van een paar straten en een kerkje in de Vlaamse Ardennen. 't Was op een moment in zijn carrière als kunstenaar dat het voor Patrick van Caeckenbergh niet meer op kon: Venetië, Londen, de Tate Gallery, Beaubourg in Parijs, het Stedelijk Museum in Amsterdam, overal werd hij gevraagd. Hij had er nooit bij stilgestaan dat een verhuizing naar het platteland hoegenaamd iets zou kunnen veranderen. Het kerkje, in het midden van het dorp, met het schooltje, de groentetuinen, de oude, verschrikkelijk oude bomen bij de pastorie, de mensen die op hun sloffen naar het café gaan, een café zonder een bord of reclame, waar de geur van bier in de muren is getrokken. Hoe kun je dat begrijpen? Als je de buurman in zijn groentetuin vraagt: wat is dat voor een gewas? Of hoe een goed konijn te kweken? dan kijkt hij je met grote ogen aan en zegt: dit is de allereerste keer in mijn leven dat men mij daar een vraag over stelt.

Door aandachtig te luisteren leert Patrick het dorp en zijn inwoners steeds beter kennen. En dan, stillekesaan, weten de mensen van het dorp hem meer en meer te vinden. Zo raakt Patrick intensief betrokken bij het dorpsleven en helpt hij regelmatig bij verschillende pensioenvieringen, de knutselweek op het schooltje en de jaarlijkse processie. De pastoor ging met pensioen en een van de twee paters van de kleine kloostergemeenschap nam zijn taken over, zoals ook de jaarlijkse processie ter ere van de heilige Cornelius, beschermheilige tegen kinderziekten. De pastoor draagt dan het relikwie, een stukje nagel in een zilveren hoorn, met zich mee, gevolgd door de kinderen, de harmonie en alle andere dorpsbewoners. 'De pater vroeg of ik een idee had om de mis wat aangenamer te maken voor de kinderen want deze dienst duurde zo lang dat sommige kindertjes begonnen te wenen.' Patrick verdiepte zich in wie deze Cornelius nu eigenlijk was, maakte er zelfs een boekje

over en kwam met het voorstel voor een blauwe hemel van zo'n tien meter lang waar alle kindjes uit het dorp in een rij onder konden lopen. De oudste mensen van het dorp dragen de hemel, zij beschermen zo de kinderen. De pater loopt nu achter een sliert kinderen in plaats van voorop. De mis werd teruggebracht tot een half uur, waarin middels een poppenkast verteld wordt over de levensweg van de heilige. De wandeling met het relikwie vindt plaats in bijna angstwekkende stilte en zonder toeschouwers. Patrick gaf een nieuwe ziel aan oude gebruiken.

'En dan vond ik het zo plezant om te ervaren dat je creativiteit zijn weg vindt in het leven van alledag. En ik ben er de dorpsbewoners dankbaar voor want nooit in mijn leven heb ik zoveel plezier en vriendschap teruggekregen met die creativiteit.'

De onmogelijkheid om heel de wereld te bevatten, in kaart te brengen, laat staan te begrijpen, en de loodzware vraag naar wat je rol

Patrick van Caeckenbergh
Drawings of Old Trees
(summer 2010), 2010

**Een café
zonder een
bord of
reclame,
waar de
geur van
bier in de
muren is
getrokken**

‘Van aangespoelde lijken tot dronken mensen op cruiseschepen tot indrukwekkende smokkelpraktijken, de mannen maken van alles mee’

als kunstenaar en mens daarin moet zijn, krijgen in de rust van het dorp een nieuwe klarte: hij vertrekt nu liever van het kleine, het eenvoudige.

Op dit moment werkt Patrick aan een opdracht van de Rijksbouwmeester om iets te maken voor in het nieuwe gebouw van de Amsterdamse waterpolitie. Vergelijkbaar met zijn werkzaamheden in het dorp probeert hij ook hier in kaart te brengen voor wie hij het werk gaat maken. Wie zijn die mannen? Wat doen zij? Vroeg in de ochtend ging hij mee op patrouille in de haven van Amsterdam. ‘Van aangespoelde lijken tot dronken mensen op cruiseschepen tot de meest indrukwekkende smokkelpraktijken, de mannen maken van alles mee en dat maakt hen zeer op elkaar aangewezen en geharnast. Natuurlijk moeten ze dat ook uitstralen.’ Maar onder het macho-oppervlak van die stoere uniformen en snelle boten ziet Patrick ook een zachtere, meer menselijke houding schuilgaan, die van de bewakers van het water. Dat is ook de titel van een boek dat Patrick kreeg van de korpschef, met honderden foto’s van de boten van de waterpolitie, van vroeger tot nu. Die foto’s zal hij bewerken en in een aantal vitrines op de eerste verdieping samenbrengen met de wonderlijke collectie glazen potjes met grondmonsters, een opgezette haaienkop, een patronengordel met honderden balpennen en de talloze andere curieuze voorwerpen die de mannen van de waterpolitie zelf in de loop der jaren hebben verzameld. In de hal met de trap naar die verdieping komt een groot wandkleed met een zicht op het Noordzeekanaal, gezien vanuit de kust voor IJmuiden tot aan Amsterdam: het domein van de dienst.

In de eerste ideeën over deze opdracht peinsde Patrick: ‘Die mannen bestaan gewoon uit water,’ en hij

zon op iets dat die mensen, die gevaar lopen op het water, misschien een soort protectie kon brengen. Hij bedacht een waterpomp in de vorm van een mens met opengespreide armen die in plaats van een bloedsomloop uit een stelsel van rivieren en waterwegen bestond. Een kapelletje om na de patrouille rustig een glaasje water te drinken, en stilte te vinden. Maar het idee stuitte op technische en praktische problemen en zou dan in de overdekte aanlegsteiger moeten komen. Patrick vond dat het er op die plek te angstwekkend uitzag, te veel Jules Verneachtige associaties. Het moest vriendelijker en eenvoudiger. Niet doen griezelen maar liever een beetje ontwapenen. Dat vond hij ten slotte in de gedachte aan een zeepaardje. Poëtisch en teer, maar tegelijkertijd, met dat vreemde prehistorische skelet, robuust als een geharnaste waterrijder. Aan weerszijden van de trap in de hal zet Patrick twee grote monumentale houten zeepaardjes neer op kussentjes met bruine leren zadeltjes.

‘En dat is eigenlijk de clou bij dit soort opdrachten. Het is heel intiem. Ge werkt voor de mensen die daar komen werken. Voor die vijftig, zestig mensen. Simpel. En daar stopt het ook. Zoals een van de politiemensen me even apart nam: “Ge bent toch de kunstenaar die hier iets gaat maken... Wij zijn maar gewone mensen,” zei hij, “en... hoe zal ik dat zeggen... ge gaat toch iets moois maken zeker?” En als dan later, bij de presentatie van de maquette, als ik dan zie dat zij er blij mee zijn, dan is dat goed voor mij.’

● Hans van den Ban

Patrick van
Caekenbergh
Stilte a.u.b.
Silence s.v.p.
courtesy Zeno
X Gallery,
Antwerpen

Ontwerp
Patrick van
Caekenbergh
voor de
waterpolitie
Amsterdam, 2011

Haaienkop, uit
het archief van
de waterpolitie
foto: Zeinstra
van Gelderen
architecten

In februari opent in Museum M, in Leuven, een overzichtstentoonstelling van het werk van Patrick van Caekenbergh. Het bureau van de koninklijke waterpolitie aan het IJ wordt in 2012 in gebruik genomen; daar is het werk ook voor bezoekers te zien.

